

تقریر درس تفسیر ترتیبی از ابتدای قرآن کریم آیت الله اراکی

مقرر	حجت الاسلام قادر بریسم	جلسه	۰۶	تاریخ	۱۴۰۳ / ۰۷ / ۰۳
عنوان ۱	تفسیر ترتیبی از ابتدای قرآن کریم				
عنوان ۲	معجز بودن نص قرآنی				
عنوان ۳	انواع اعجاز قرآنی • ۲. اعجاز غیبی قرآن کریم ➤ نمونه چهارم ➤ نمونه پنجم				

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین

درآمد بحث

در اعجاز غیبی قرآن کریم، به سه مورد اشاره کردیم:

۱. آیات کریمه ۲۳ و ۲۴ سوره «بقره»: «وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ * فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ»؛

۲. آیات کریمه ۱ تا ۴ سوره «روم»: «الر * غُلِبَتِ الرُّومُ * فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ * فِي بَضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ»؛

۳. آیه کریمه «إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ»^۱.

گفتیم روات، روایت کرده‌اند که این آیه اخیر درباره رسول اکرم صلی الله علیه و آله نازل شده است. «ابن مردویه» می‌گوید: این آیه اشاره به این است که خدای متعال او را به مکه باز می‌گرداند و این از اخبارات غیبیه خدای متعال به حضرت رسول صلی الله علیه و آله است.

در اینجا به دو آیه دیگر هم اشاره می‌کنیم:

۴. آیات کریمه ۹۴ تا ۹۶ سوره «حجر»: «فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ * إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ * الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ».

هم «بَرَّاز» و هم «طبری» در سبب این نزول آیه، از «انس بن مالک» روایت کرده‌اند که:

«إِنَّهَا نَزَلَتْ عِنْدَ مَرُورِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى أَنَسٍ بِمَكَّةَ فَجَعَلُوا يَغْمِزُونَ فِي قَفَاهُ وَيَقُولُونَ: هَذَا الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ مَعَ جِبْرِيلَ»؛^۱
در مکه و زمانی که اوج قدرت قریش بود، این آیه نازل شد. مردم پشت سر حضرت رسول ﷺ راه می رفتند و ایشان را به استهزاء می گرفتند. این آیه نازل شد که: «إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ * الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ»؛
که اشاره به انتصار و پیروزی مسلمین بر قریش است. این آیه، زمانی نازل شده که مسلمین در مکه و در ضعف بودند و نه جیشی (لشکری) داشتند و نه آثار علائم پیروزی شان در آنجا ظاهر بود.

۵. آیات کریمه ۴۴ و ۴۵ سوره «قمر»: «أَمْ يَقُولُونَ خُنْ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ * سَيَهْزِمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الدُّبُرَ»؛
این آیه درباره «ابوجهل» نازل شد که در جنگ بدر، ابتدا که مشرکین با آن همه قوت و قدرتشان آمدند، جلو افتاد؛
«حين ضرب فرسه و تقدّم نحو الصف الأول»؛
آمد و در صف اول مشرکین، قرار گرفت و گفت:
«نحن ننتصر اليوم من محمد وأصحابه»؛^۲
ما امروز بر پیامبر و یارانش پیروزیم.

آیه نازل شد:

«سَيَهْزِمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الدُّبُرَ»؛

این آیه، خبر از پیروزی مسلمین داد، با اینکه عددشان کم و سیصد و چند نفر بودند؛ ولی مشرکین بیش از هزار مرد جنگی با همه امکانات بودند. مسلمین اسب هم نداشتند و بیش از ۳-۲ اسب در بینشان نبود و بقیه، پیاده بودند و سلاح درستی نداشتند. آیه نازل شد که: «سَيَهْزِمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الدُّبُرَ».
این جمع مشرکان، شکست خواهند خورد و فرار خواهند کرد.
آنچه گفته شد پنج مورد از موارد اخبار غیبی قرآن کریم است که نشان از اعجاز غیبی آن دارد.
جهات دیگر را در بحث های بعدی، پی خواهیم گرفت.

و صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

۱. «حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ بْنِ حَرْبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ الْعَيْشِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْفَرَشِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ دُرَّهَمٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَنَسٍ بِمَكَّةَ، فَجَعَلُوا يَغْمِزُونَ فِي قَفَاهُ، وَيَقُولُونَ: هَذَا الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ، وَمَعَهُ جِبْرِيلُ فَعَمَزَ جِبْرِيلُ بِإِصْبَعِهِ، فَوَقَعَ مِثْلُ الظَّفَرِ فِي أَجْسَادِهِمْ، فَصَارَتْ قُرُوحًا، حَتَّى نَشْتُوا، فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَحَدٌ أَنْ يَدْنُو مِنْهُمْ» فَأَنْزَلَ اللَّهُ: «إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ»؛ [المعجم الأوسط؛ ج ۷، ص ۱۵۰].

۲. ر.ک: الکشاف عن حقائق غوامض التنزيل؛ ج ۴، ص ۴۴۰.